

Становище

относно дисертация на тема „Обучение по тема „Население и селища”
в българското средно училище”.

докторант Росица Цанкова Владева

научен ръководител доц. д-р Тодорка Кръстева

за присъждане на образователна и научна степен „доктор” в област
висше образование 1. Педагогически науки Професионално направление 1.3.

*Педагогика на обучението по... Научна специалност: Методика на
обучението по (география)*

Научният проблем „Население и селища” е традиционен, както за географската наука, така и за системата на обучение по география в средното училище. Актуалността му произтича от динамичните взаимоотношения в системата „природа-общество-стопанство”, от водещата роля на населението в тази система, от наличието на демографски проблем, от липсата на съвременни постановки за населението и селищата в методическата литература, от необходимостта за оптимизиране на обучението по темата в средното училище. Дисертантът изследва проблема в контекста на съвременната образователна парадигма за лично ориентирано образование и обучение, с акцент върху формирането у учениците на умения и компетентности за активно гражданско поведение и адаптиране в обществената среда. Приетата от него дидактическа платформа на практико-ориентираното обучение е технологически моделирана за целите на обучението по темата. Казаното до тук потвърждава актуалността и значимостта на дисертационния труд и приноса му за формиране на географската култура на учениците.

Обемът на дисертационния труд е 211 страници, структурирани в увод, 5 глави и заключение. Считаю, че структурата на дисертацията се нуждае от известно прецизиране. Библиографията включва 351 източника, от които 299 на кирилица и 49 - на латиница, което показва съвременната литературна осведоменост на докторанта.

В увода дисертантът убедително мотивира актуалността и значимостта на изследваната проблематика. Формулира основните методологически характеристики на изследването. Целта трябва да се прецизира, тъй като един от основните приноси на автора – повишаване на ефективността на обучението, резултат от приложения модел

не фигурира в нея. По този начин ще се постигне и по-пълна обвързаност между целта и хипотезата.

В *глава първа и втора* дисертантът изследва състоянието на проблема в научната литература от различни аспекти. Представя всеки аспект целенасочено чрез онези негови характеристики, които са от значение за конструиране на модела. Проличава умението му да формулира обобщения. Прекаленото диференциране на проблема, независимо от обективните причини за това, е довело да по-голям обем на текста, до недостатъчно акцентирание върху основни за изследването категории, до недостатъчно разграничаване на наука и теория/и.

Глава трета има приносен характер. Впечатлява подходът на дисертанта за анализ на нормативни документи и използваният от него инструментариум. Резултатът от компетентния, критичен анализ на настоящата учебна документация е позволил на дисертанта да открие както постиженията, така и слабите места в нея. Това е от особено значение в настоящия момент, когато се обсъжда Законопроект за предучилищно и училищно образование. Изводите в тази глава могат да служат като опори за оценяване на проектите на МОМН на ДООИ за учебно съдържание и на проектите за учебни програми по предмета. Препоръчвам резултатите от тази и следващите две глави да станат достояние на МОМН, а чрез него и на различни категории потребители.

Глава четвърта представя оптимизиран модел на обучение по тема „Население и селища“. Той е вариант на функциониращия в системата на средното училище модел, разработен на основата на формулираните в увода цели и задачи, на изведените в първите две глави теоретични постановки. Съществен пропуск е отсъствието на контрол, който е основен компонент на дидактическите модели. Принос за практиката на обучението по предмета е извеждането от дисертанта на логическата структура и връзки на учебното съдържание, на структуроопределящите понятия по темата и свързаните с тях съждения чрез компетентното прилагане на метода на графите и матрицата. Резултатите са представени в приложения, които са лично дело на дисертанта и имат значима информационна и приложна стойност (17, 18, 19 и др.) и са принос към обучението по география. Коментарът им в основния текст не съответства на тяхната значимост.

Глава пета отразява хронологията и методологията на педагогическия експеримент. В нея е апробиран оптимизирания модел на обучение по темата. Високото качество на разработения от дисертанта инструментариум, компетентното прилагане на статистическите методи за обработка и представяне на получените резултати са

позволили на дисертанта да докаже по безспорен начин постигането на целта, потвърждаването на хипотезата, повишаването на ефективността на обучението, достоверността и надеждността на постигнатите резултати. Извадката е представителна.

В текста на дисертационния труд сполучливо са интегрирани 65 *фигури*, които повишават неговата функционалност и четивност. *Приложенията* са 31, те са с висока информативна и практико-пилотна стойност и са доказателство за приноса на дисертанта по изследвания проблем.

Езикът на дисертационния труд е научен. *Стилът* на изложение отговаря на изискванията, които се поставят към такъв вид научни изследвания. Правилата на *научната етика* са спазени. Цитирането е коректно и точно.

Освен направените в хода на изложението *бележки*, препоръчвам:

- Глава първа и втора да се обединят под общо наименование „Научно-теоретични основи на...”, което ще позволи намаляване на обема, акцентирание върху основни категории и понятия, с отношение към модела, оптимизиране на съотношението между отделните глави;
- Да се представят по-обстойно резултатите от проведеното изследване в заключението на дисертационния труд;
- Да се преформулират и прецизират приносните моменти.

Авторефератът е оформен съгласно изискванията и отразява коректно съдържанието на дисертацията. Написан е добре.

Заклучение

Представеният дисертационен труд показва, че гл. ас. Росица Владева притежава задълбочени методологични знания и качества на изследовател, компетентност за анализ на нормативни документи, за прилагане на съвременни подходи и методи на изследване, способност за създаване на оригинални дидактически материали за обучението по география, предназначени за широк кръг потребители. Направените от мен бележки не намаляват научната стойност на дисертацията. Ето защо предлагам на Уважаемото жури да присъди на Росица Цанкова Владева образователната и научна степен „доктор”.

Изготвил становището:.....

Доц.д-р Л.Цанкова